

Sveriges antagande av rambeslut om penningtvätt m.m.

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet ett regeringsförslag att riksdagen skall godkänna ett inom EU upprättat utkast till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott.

Några förslag till lagstiftning med anledning av utkastet till rambeslut läggs inte fram i propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

I ärendet finns ett särskilt yttrande (mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Rambeslutets innehåll.....	5
Behovet av lagändringar	6
Överväganden.....	7
Särskilt yttrande.....	8
Straffskalorna för brott	8
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Utkast till rambeslut	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Sveriges antagande av rambeslut om penningtvätt m.m.

Riksdagen godkänner utkastet till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott i den lydelse som framgår av bilaga 2.

Stockholm den 6 mars 2001

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Reinfeldt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Reinfeldt (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp), Göran Norlander (s) och Sven-Erik Sjöstrand (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I september 1990 antog Europarådets ministerråd en konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen). Syftet med konventionen är att stärka det internationella samarbetet för att bekämpa allvarliga brott. För Sveriges del trädde konventionen i kraft den 1 november 1996.

I syfte att förbättra medlemsstaternas samarbete när det gäller penningtvätt, beslag och förverkande antog EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet) i december 1998 en gemensam åtgärd om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel och vinning av brott (EGT L 333, 9.12.1998, s. 1). Den gemensamma åtgärden är avsedd att komplettera förverkandekonventionen.

Eftersom det bland EU:s medlemsstater råder delade meningar om, och i så fall på vilket sätt, en gemensam åtgärd är bindande för medlemsstaterna presenterade Frankrike i juli 2000 ett förslag till rambeslut som i tillämpliga delar skall ersätta och skärpa den gemensamma åtgärden (EGT C 243, 24.8.2000, s. 9).

RIF-rådet nådde den 17 oktober 2000 en principöverenskommelse om innehållet i rambeslutet. Avsikten är att rambeslutet skall antas antingen vid RIF-rådet den 15–16 mars 2001 eller, senast, vid RIF-rådet den 28–29 maj 2001.

Utkastet har sedan regeringen överlämnade propositionen till riksdagen genomgått sedvanlig språkgranskning av EU:s juristlingvister. Därvid har vissa språkliga justeringar gjorts i texten samt artikelnumreringen förändrats. Det justerade utkastet återfinns i bilaga 2.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det inom EU upprättade utkastet till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner utkastet till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott.

Rambeslutets innehåll

Ett rambeslut är bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som skall uppnås men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt. För att rådet skall kunna anta ett rambeslut krävs enhällighet.

Det nu föreslagna rambeslutet innehåller bestämmelser som syftar till att förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna.

Av artikel 1 följer att medlemsstaterna skall se till att inga reservationer görs eller vidhålls mot artikel 2 (bestämmelser om förverkande) i förverkandekonventionen om det brott som föranleder förverkandet bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där högsta straffet är mer än ett år. Medlemsstaterna får emellertid, under vissa förutsättningar, vidhålla sina reservationer när det gäller förverkande av vinning av skattebrott. Medlemsstaterna skall också se till att inga reservationer görs eller vidhålls mot artikel 6 (bestämmelser avseende penningtvättbrott, dvs. åtgärder som vidtas i syfte att dölja eller omsätta vinning av brottslig verksamhet) i förverkandekonventionen när det gäller allvarliga brott. Till kategorin allvarliga brott skall under alla förhållanden räknas de brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där högsta straffet är mer än ett år, eller, när det gäller stater som har en minimitröskel för brott i sitt rättssystem, brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där lägsta straffet är mer än sex månader.

I artikel 2 föreskrivs att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose att penningtvättbrott är underkastade frihetsberövande straff, varvid det högsta straffet inte skall understiga fyra år.

I artikel 3 föreskrivs att medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som krävs för att deras lagstiftning och förfaranden när det gäller förverkande av vinning av brott även skall möjliggöra förverkande av egendom till ett värde motsvarande vinningens. Detta skall gälla både i rent inhemska förfaranden och i förfaranden som inleds på begäran av en annan medlemsstat, innefattande begäran om verkställighet av utländska beslut om förverkande. Medlemsstaterna får emellertid undanta förverkande av egendom vars värde motsvarar vinning av brott i fall där detta värde är lägre än 4 000 euro.

Enligt artikel 4 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som krävs för att alla framställningar från andra medlemsstater när det gäller identifiering,

spårande, spärrande eller beslag och förverkande av tillgångar skall behandlas med samma prioriteringsgrad som den som tillämpas vid inhemska förfaranden.

Slutligen finns i artiklarna 5–8 bestämmelser om upphävande av vissa artiklar i den gemensamma åtgärden, rambeslutets tillämpningsområde samt tider för genomförande och ikraftträdande av rambeslutet.

Behovet av lagändringar

Regeringen gör bedömningen att svensk lagstiftning i allt väsentligt uppfyller de krav som följer av rambeslutet.

I samband med att Sverige ratificerade förverkandekonventionen gjordes emellertid den förklaringen att artiklarna 2 och 6 i konventionen endast skulle tillämpas på vissa brott (prop. 1995/96:49, bet. JuU10, rskr. 59, SÖ 1996:19). Förklaringen till artikel 6 har sedermera återkallats, medan förklaringen till artikel 2 kvarstår.

Enligt denna förklaring skall artikel 2 för Sveriges del endast vara tillämplig på sådant utbyte av brott och sådana hjälpmedel vid brott som kan förverkas enligt bestämmelserna i brottsbalken, narkotikastrafflagen (1968:64) eller lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel. Beträffande annan brottslighet får Sverige, i den utsträckning så är motiverat med hänsyn till brottstypen, föreskriva förverkande i mer begränsad omfattning.

För att Sverige skall uppfylla åtagandena enligt rambeslutet krävs att den av Sverige gjorda förklaringen till artikel 2 i förverkandekonventionen begränsas på så sätt att den endast kan tillämpas på brott för vilka är föreskrivet fängelse i högst ett år.

Regeringen gav i juni 1999, genom tilläggsdirektiv (dir. 1999:48), Förverkandeutredningen (Ju 1997:02) i uppdrag att undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att Sverige skall kunna återkalla eller i största möjliga mån begränsa förklaringen till artikel 2 i förverkandekonventionen.

Förverkandeutredningen överlämnade sitt betänkande Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147) till regeringen i december 1999. Av betänkandet framgår att vissa ändringar kan komma att krävas vad gäller förverkandebestämmelserna inom specialstraffrätten. Utredningen föreslår därför att brottsbalkens bestämmelser om förverkande av utbyte av brott och hjälpmedel vid brott utvidgas till att avse även utanför brottsbalken straffbelagda gärningar för vilka stadgas fängelse i mer än ett år (s. 199 f).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. Regeringen avser att senast i början av år 2002 återkomma till riksdagen med de förslag som beredningen utmynnar i.

Enligt regeringen är det rimligt att anta att några mer omfattande lagstiftningsåtgärder inte behöver vidtas för att Sverige skall kunna begränsa sin förklaring till artikel 2 i förverkandekonventionen. Det kan också ifrågasättas om behov föreligger av en så generell reglering av möjligheterna till förverkande som Förverkandeutredningen föreslagit. Enligt regeringen bör sålunda ytterligare överväganden göras såväl i frågan om det över huvud taget behövs

någon ytterligare lagstiftning för att kunna begränsa Sveriges förklaring, som i frågan om hur denna i så fall bör utformas. Detta bör enligt regeringen ske i samband med den fortsatta beredningen av Förverkandeutredningens betänkande.

Överväganden

Den ökade rörligheten mellan olika länder har tillsammans med införandet av modern informationsteknik lett till att brottsligheten, särskilt den ekonomiska, i betydligt större omfattning än tidigare är gränsöverskridande.

Utskottet anser mot den bakgrunden att det är av stor vikt med ett utvecklat och väl fungerande straffrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna inom EU. Av betydelse härvid är att de berörda ländernas lagstiftning i fråga om penningtvättbrott och förverkande inte skiljer sig åt alltför mycket. Utskottet ser därför positivt på den tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar som nu föreslås.

För att Sverige skall uppfylla åtagandena enligt rambeslutet krävs att Sveriges förklaring till artikel 2 i förverkandekonventionen begränsas. Detta kan komma att föranleda vissa lagändringar. Dessa torde dock vara av begränsad omfattning. Enligt utskottet saknas skäl att fördröja antagandet av rambeslutet i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till lagstiftningsbehovet.

I sammanhanget bör anmärkas att det är osäkert om rambeslutet kommer att kunna antas vid RIF-rådet den 15–16 mars 2001. Om inte kan det bli aktuellt med en förlängning av genomförandetiden för rambeslutet. Denna brukar normalt sett bestämmas till två år från antagandet av det aktuella rambeslutet.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen godkänner det inom EU upprättade utkastet till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott.

Särskilt yttrande

Straffskalorna för brott

Kia Andreasson (mp) anför:

Jag är principiellt emot att man i rambesluten på området för det straffrättsliga samarbetet allt oftare reglerar vilka straff medlemsstaterna skall ha för viss brottslighet. Denna fråga bör vara upp till varje medlemsstat att besluta om inom ramen för den nationella lagstiftningen. För det fall denna utveckling fortsätter inom EU riskerar man att inom de nationella regelverken ändra det inbördes förhållandet mellan straffskalorna för olika brott. Detta är enligt min mening mycket olyckligt. Medlemsstaterna bör därför fortsättningsvis avstå från att i rambeslut reglera vilka straff som skall följa på ett visst brott.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:58 har regeringen (Justitiedepartementet) föreslagit att riksdagen godkänner det inom EU upprättade utkastet till rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott.

BILAGA 2

Utkast till rambeslut

